

V I Lenin

Tal vid RSDAP:s andra kongress

Merparten av Lenins tal vid den mycket viktiga andra partikongressen, som pågick i över 3 veckor under juli-augusti 1903, har märkligt nog aldrig publicerats på svenska. Det enda som finns är tre av hans tal, publicerade i Lenins Samlade skrifter i urval (SSIU), band 4 (av 20), sid. 28-35. Detta bör jämföras med den engelska Collected Works vol. 6, där det finns 14 kongresstal av Lenin – totalt omfattar Lenins bidrag där 43 sidor (sid 467-509), varav talen upptar 28 sidor (resten är resolutionsförslag). Talen nedan är hämtade från det nämnda bandet av SSIU.

a) Referat om partistadgarna.

Lenin (referenten) motiverar det förslag till stadgar som han framlagt. Grundtanken i stadgarna är uppdelningen av *funktionerna*. Därför är t. ex. indelningen i två centra inte ett resultat av att dessa centraler delas efter orten (Ryssland och utlandet), utan en logisk följd av att funktionerna uppdelats. Centralkommittén har funktionen att utöva den praktiska ledningen, centralorganet den ideologiska ledningen. Men för att förena dessa två centralers verksamhet, för att undvika att de isoleras från varandra och till en del för att bilägga konflikter behövs ett Råd, som inte alls behöver ha karaktären av en ren medlingsinstitution. De paragrafer i stadgarna, som berör förhållandet mellan Centralkommittén och de lokala kommittéerna och som bestämmer Centralkommitténs kompetensområde, kan och bör inte räkna upp alla punkter, vari Centralkommittén är kompetent. En sådan uppräkningslista är omöjlig och olämplig, ty det är otänkbart att förutse alla möjliga tillfällen, och dessutom skulle det se ut som om de icke uppräknade punkterna ej tillhörde Centralkommitténs kompetensområde. Man måste överlåta åt Centralkommittén att själv bestämma sitt kompetensområde, ty varje lokal fråga kan beröra hela partiets intressen, och Centralkommittén måste få möjlighet att ingripa i lokala angelägenheter – möjligen mot de lokala intressena, men i partiets allmänna intresse.

Talet hölls den 11 augusti (29 juli) 1903.

b) Tal vid behandlingen av partiets stadgar

Lenin. Jag vill först och främst göra två anmärkningar av privat art. För det första i anledning av Axelrods älskvärda (jag säger detta utan ironi) förslag om att komma till en ”uppgörelse”. Jag skulle gärna ha följt denna uppmaning, ty jag anser inte vår meningsskiljaktighet vara så väsentlig att partiets liv eller död är beroende av den. En dålig punkt i stadgarna betyder långt ifrån att vi är dömda till undergång! Men då det gått så långt att vi måste välja mellan två formuleringar, kan jag på intet sätt uppge min fasta övertygelse att Martovs formulering är en försämring av det ursprungliga förslaget, en försämring som under vissa betingelser kan tillfoga partiet icke så liten skada. Den andra anmärkningen gäller kamrat Bruker. Det är helt naturligt att kamrat Bruker, som överallt vill genomföra valprincipen, har godkänt min formulering, vilken är den enda som ger en något så när koncis definition av begreppet *partimedlem*. Jag kan därför inte förstå, varför kamrat Martov gläder sig så över att kamrat Bruker är ense med mig. Det kan väl inte vara så, att kamrat Martov erkänner som *rättesnöre* för sig just motsatsen till vad Bruker säger, utan att analysera hans motiv och argument? Då jag går över till det väsentliga i saken, vill jag säga att kamrat Trotskij absolut inte förstått kamrat Plechanovs grundtanke och att han därför i sitt resonemang förbigått det väsentliga i frågan. Han talade om intellektuella och arbetare, om klassynpunkten och massrörelsen, men han lade

inte märke till en grundläggande fråga: inskränker eller utvidgar min formulering begreppet partimedlem? Om han hade ställt sig denna fråga, skulle han lätt ha insett att min formulering inskränker detta begrepp, medan Martovs utvidgar det och (enligt Martovs eget riktiga uttryck) utmärker sig genom "elasticitet". Och under en sådan period av partiets liv, som vi nu genomgår, öppnar just "elasticiteten" utan tvivel dörren för alla element av split, vacklan och opportunist. För att vederlägga denna enkla och påtagliga slutsats måste man bevisa att det inte finns sådana element, men det har kamrat Trotskij alls inte tänkt på att göra. Och det är också omöjligt att bevisa det, ty alla vet att det finns inte så få dylika element, att de finns också inom arbetarklassen. Att slå vakt om partiets fasta linje och principrenhet blir just nu en så mycket mer bjudande uppgift, som partiet, vars enhet återupprättats, kommer att upptaga i sina led en stor mängd vacklande element, vilkas antal kommer att öka i den mån partiet växer. Kamrat Trotskij har fullständigt missförstått grundtanken i min bok *Vad bör göras?*, då han sade att partiet inte är en illegal organisation (denna invändning har också många andra riktat mot mig). Han glömde att jag i min bok föreslår en hel rad olika organisationstyper, från de mest konspirativa och mest snäva till relativt breda och "fria" (lose). Han glömde att partiet endast måste vara förtruppen, ledaren för arbetarklassens väldiga massa, som i sin helhet (eller nästan i sin helhet) arbetar "under kontroll och ledning" av partiorganisationerna, men i sin helhet inte ingår i och inte bör ingå i "partiet". Se bara, vilka slutsatser kamrat Trotskij drar till följd av sitt grundläggande fel. Han har här sagt oss, att om ständigt nya massor av arbetare skulle bli häktade och alla arbetare skulle förklara att de inte tillhörde partiet, så skulle vårt parti vara ett besynnerligt parti! Är det inte hellre tvärtom? Är det inte kamrat Trotskijs resonemang, som är besynnerligt? Det som endast kan glädja envar något så när erfaren revolutionär, anser han vara sorgligt. Om det skulle visa sig att hundra- och tusentals arbetare, som häktats för deltagande i strejker och demonstrationer, inte är partimedlemmar, så skulle detta endast vara ett bevis på att våra organisationer är goda, att vi fyller vår uppgift – att göra en mer eller mindre trång krets av ledare konspirativa och draga största möjliga massa med i rörelsen.

Roten till felet hos dem, som är för Martovs formulering, består i att de ej endast ignorerar en av de värsta avigsidorna i vårt partiliv, utan till på köpet ger detta onda sin välsignelse. Detta onda består i att det i en atmosfär av nästan allmänt politiskt missnöje, där arbetet är nästan fullständigt hemligt, där verksamheten till största delen koncentrerats i trånga, illegala cirklar och t.o.m. i privata sammankomster, är ytterst vanskligt, ja nästan omöjligt för oss att skilja pratmakarna från dem som arbetar. Och det torde knappast finnas något annat land, där sammanblandningen av dessa två kategorier varit så vanlig och åstadkommit så mycken förvirring och skada som i Ryssland. Inte endast bland de intellektuella, utan också inom arbetarklassen lider vi svårt av detta onda, och kamrat Martovs formulering upphöjer detta onda till lag. Denna formulering strävar oundvikligen till att göra *alla och envar* till partimedlemmar: detta måste kamrat Martov själv erkänna med ett förbehåll – "om man så vill, ja", sade han. Det är just det vi inte vill! Just därför går vi så beslutsamt till kamp mot Martovs formulering. Det är bättre att tio som arbetar inte kallar sig partimedlemmar (verkliga arbetare jagar inte efter titlar!) än att en pratmakare skall ha rätt och möjlighet att vara medlem av partiet. Det är den princip som synes mig vara obestridlig och som tvingar mig att kämpa mot Martov. Man har svarat mig med den invändningen att vi inte ger partimedlemmarna några rättigheter och att det därför inte heller kan finnas något missbruk. En sådan invändning är fullständigt ohållbar: om det inte finns angivet hos oss, vilka särskilda rättigheter en partimedlem får, så lägg märke till att vi inte heller gett några anvisningar om inskränkning av partimedlemmarnas rättigheter. Detta för det första. För det andra – och det är huvudsaken – får man inte, t.o.m. bortsett från rättigheterna, glömma att varje partimedlem är ansvarig för partiet och *partiet ansvarigt för varje medlem*. Under de nuvarande förhållandena för vår politiska verksamhet, då den verkliga politiska organisationen endast

befinner sig i sitt embryotillstånd, skulle det vara direkt farligt och skadligt att ge medlemsrätt åt personer som inte är medlemmar av organisationen och ålägga partiet ansvar för folk, som inte tillhör organisationen (och kanske med avsikt inte gör det). Kamrat Martov förfasade sig över att en, som icke är medlem av partiorganisationen, trots sitt energiska arbete inte skall ha rätt att inför domstol kalla sig partimedlem. Mig skrämmer detta inte. Det skulle tvärtom vara en allvarlig skada, om en person, som kallar sig medlem av partiet utan att tillhöra någon partiorganisation, skulle uppträda på ett icke önskvärt sätt inför rätta. Det är omöjligt att förneka att en sådan person har arbetat under kontroll och ledning av organisationen, omöjligt just på grund av denna obestämda formulering. Faktiskt kommer orden ”under kontroll och ledning” – härom kan inte råda det ringaste tvivel – att leda till att det *varken blir kontroll eller ledning*. Centralkommittén kommer aldrig att bli i stånd att utsträcka sin effektiva kontroll till alla som arbetar men ej tillhör någon organisation. Vår uppgift är att lägga den faktiska kontrollen i CK:s händer. Vår uppgift är att värna vårt partis fasthet, ståndaktighet och renhet. Vi måste sträva efter att lyfta partimedlemmens kallelse och betydelse allt högre och högre – och därför är jag emot Martovs formulering.

Talet hölls den 15 (2) augusti 1903.

c) Tal vid valet av redaktion för Iskra

Jag ber kongressen om tillstånd att svara Martov. Kamrat Martov har sagt att denna omröstning satt en fläck på hans politiska anseende. Valen har ingenting att göra med kränkningen av det politiska anseendet. (*Tillrop: ”Det är oriktigt! Det är osanning!” Plechanov och Lenin protesterar mot avbrottet. Lenin ber sekreterarna notera i protokollet att kamraterna Zaslutij, Martov och Trotskij avbrutit honom och ber dem anteckna, hur många gånger de avbrutit honom.*) Att ställa sig på denna ståndpunkt innebär att bestrida kongressens rätt att företaga nyval, att företa förändring i funktionärsstabens sammansättning och att granska de kollegier den tillsatt. Vilken förvirring en sådan frågeställning framkallar, framgår redan av exemplet med Organisationskommittén. Vi har gett uttryck åt kongressens tillit och tacksamhet gentemot den, men vi gjorde oss själva lustiga över den tanken, att kongressen inte skulle ha rätt att behandla Organisationskommitténs inre angelägenheter. Vi avvisade samtidigt varje förmodan om att Organisationskommitténs gamla sammansättning skulle hindra oss att företa en ”okamratlig” förändring av denna sammansättning och att bilda en *ny* Centralkommitté av vilka element som helst. Jag upprepar än en gång: kamrat Martovs uppfattning om att det skulle vara tillåtet att välja en *del* av det tidigare kollegiet är ett uttryck för den största politiska begreppsförvirring. – Jag går nu över till frågan om de ”två tremannakollegierna”. Kamrat Martov sade att hela detta förslag om ”två tremannakollegier” är ett verk av en enda person, en medlem av redaktionen (nämligen mitt förslag), och att ingen annan är ansvarig för det. Jag *protesterar på det bestämdaste mot detta påstående* och förklarar att det är *direkt osant*. Jag påminner kamrat Martov om att jag några veckor före kongressen rent ut förklarade för honom och ytterligare en annan medlem av redaktionen att jag kommer att *kräva* att redaktionen skulle *väljas fritt*. Jag avstod från denna plan endast därför att *kamrat Martov själv* i stället föreslog mig den mera ändamålsenliga planen att välja *två tremannakollegier*. Jag formulerade då denna plan på papperet och sände den *först och främst* till Martov själv, som gav mig den tillbaka med rättelser – här är den, här har jag just detta exemplar, där Martovs rättelser är skrivna med rött bläck. En hel rad kamrater har sedan sett detta förslag dussintals gånger, alla redaktionsmedlemmar har likaledes sett det och *ingen* har *någonsin* formellt protesterat mot det. Jag säger ”formellt”, ty kamrat Axelrod har, om jag minns rätt, en gång privat anmärkt att han inte sympatiserade med detta förslag. Men det är självklart att en privat anmärkning inte var tillräcklig för en protest från redaktionen. Det var ej för ro skull redaktionen redan före kongressen fattade ett officiellt beslut att inbjuda en bestämd *sjunde* person för att, om det skulle bli nödvändigt, kunna framträda på kongressen

med en kollektiv förklaring och fatta ett orubbligt beslut, vilket så ofta inte kunde uppnås i vårt sexmannakollegium. Och alla *medlemmar i redaktionen* vet att sexmannakollegiets komplettering med en sjunde ständig medlem redan mycket länge varit föremål för våra ständiga omsorger. Därför var, upprepar jag, utvägen att välja ”två tremannakollegier” en fullt naturlig utväg, som jag också intog i mitt förslag med kamrat Martovs *vetskap och samtycke*. Och kamrat Martov har senare tillsammans med kamrat Trotskij och andra många gånger försvaret detta system med val av ”två tremannakollegier” på en hel rad privata sammanträden av ”iskraiterna”. När jag rättar kamrat Martovs förklaring om de två tremannakollegiernas privata karaktär, tänker jag likväl inte på att ens röra vid samma Martovs påstående om den ”politiska betydelsen” av det steg vi tagit genom att inte stadfästa den gamla redaktionen. Tvärtom, jag är fullständigt och obetingat ense med kamrat Martov i att detta steg har stor politisk betydelse – bara inte den betydelse som Martov tillskriver det. Han sade att det är en akt i kampen för att få inflytande över Centralkommittén i Ryssland. Jag går längre än Martov. Hela *Iskras* verksamhet som separat grupp har hittills varit en kamp om inflytandet, men nu gäller det redan någonting mer, nu gäller det att *organisatoriskt befästa* inflytandet och inte bara att kämpa för det. Hur djupt kamrat Martov och jag här *politiskt* skiljer oss från varandra, framgår därav att han räknar mig denna önskan att utöva inflytande på Centralkommittén som ett *minus*, medan jag räknar mig *till förtjänst* att jag strävat och strävar efter att organisatoriskt befästa detta inflytande. Det visar sig att vi t.o.m. talar skilda språk. Vilket gagn skulle väl allt vårt arbete, alla våra ansträngningar ha, om kronan på verket endast skulle bli samma gamla kamp för inflytande och inte den fullständiga erövringen och befästandet av inflytandet. Ja, kamrat Martov har fullständigt rätt: det steg som tagits är utan tvivel ett *viktigt politiskt steg*, som vittnar om att man valt en av de riktningar, som nu framträtt ifråga om partiets fortsatta arbete. Och jag låter inte alls skrämja mig av de skräckinjagande orden om ”belägringstillstånd i partiet”, om ”undantagslagar mot enskilda personer och grupper” o.s.v. Ifråga om de svaga och vacklande elementen är det inte endast så att vi kan, utan vi är skyldiga att skapa ett ”belägringstillstånd”, och alla våra partistadgar, hela vår centralism, som från och med nu stadfästs av kongressen, är ingenting annat än ett ”belägringstillstånd” gentemot de talrika källorna till *politisk oklarhet*. Mot oklarheten behövs just särskilda lagar, t.o.m. undantagslagar, och det steg kongressen tagit har riktigt stakat ut den politiska riktningen och skapat en fast grundval för *sådana* lagar och *sådana* åtgärder.

Talet hölls den 20 (7) augusti 1903.